

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen infektio­lääkärit ry

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ TARTUNTATAULIAIKSI

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Diaarinumero: VN/25987/2023

Suomen infektio­lääkärit ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto lakiluonnoksesta. Kokonaisuudistus on tarpeellinen ja esityksen tavoitteet kannatettavia. Lakiluonnos sisältää uudistuksia, jotka selkeyttävät tartuntatautien ja hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaa. Yhdistys haluaa tässä lausunnossa tuoda esiin joitakin huomioita sekä kohtia, joihin edellytetään täsmennystä. Kommentit on esitetty pykälien mukaan jaoteltuna.

19 § Mikrobiologisen laboratorion ilmoitusvelvollisuus

Suomen infektio­lääkärit ry pitää pykälän muotoilua hyvänä ja tärkeänä. Velvollisuus ilmoittaa THL:lle myös tehtyjen tutkimusten lukumäärät täydentää positiivisiin löydöksiin perustuvaa seurantaa.

25 § Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

Hyvinvointialueiden tartuntatautiyksiköiden laajennettua tiedonsaantioikeutta pidetään erittäin tärkeänä epidemioiden varhaisen havaitsemisen ja tehokkaan selvittämisen kannalta.

26 § Tiedonsaantioikeus vakavan epidemian torjumiseksi

THL:lle annettu oikeus saada käyttöönsä ja yhdistää eri rekisteritietoja vakavan epidemian torjumiseksi on perusteltu. Tietojen parempi hyödyntäminen parantaa tilannearvioita ilman merkittävää lisätyötä.

29 § Tartuntatauti-ilmoituksen sisältö

THL:lle annettu mahdollisuus täydentää tartuntatauti-ilmoituksia muista rekistereistä saatavilla tiedoilla on kannatettavaa ja voi vähentää ilmoittavien lääkärien kuormitusta.

32 § Tartuntatautirekisteri

THL:n velvollisuutta ylläpitää ja kehittää tartuntatautirekisteriä pidetään keskeisenä. Lisäksi tulisi huolehtia siitä, että THL julkaisee ajantasaiset tiedot seuraamistaan tartuntataudeista, sisältäen sekä tapausmäärät että tehtyjen tutkimusten lukumäärät.

41-42 § Yhdyskuntien jätevesiseuranta ja ylijäämäseerumien hyödyntäminen

Yhdyskuntien jätevesiseurannan sisällyttäminen tartuntatautilakiin on erittäin kannatettavaa ja tukee nykyaikaista ja ennakoivaa tartuntatautiseurantaa. Ylijäämäseerumien tutkiminen tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia tartuntatautien seurantaan ja väestön immuniteetin arviointiin ja on perusteltu lisäys lainsäädäntöön.

44 § Kansallinen rokotusohjelma

Mahdollisuus antaa kansallisen rokotusohjelman rokotteita THL:n määräyksellä myös epidemiauhkatilanteissa on perusteltu lisäys.

Kansallisen rokotusohjelman ulkopuolisten, asukkaiden itse kustantamien rokotteiden osalta vastuunjako on epäselvä. THL:n tulisi arvioida näiden rokotusten hyödyt, haitat ja kustannusvaikuttavuus sekä määritellä suositeltavat riskiryhmät.

52 § Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön rokotussuoja

Pykälän muotoilu on selkeä ja tarkoituksenmukainen. Velvollisuus tarjota influenssarokotusta säilyy, mutta luopuminen influenssarokotusten velvoittamisesta on perusteltu.

57 § Tuberkuloosiselvitykset

Esityksessä tuberkuloosiselvityksiä edellytettäisiin kaikilta sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä työtä tekevilta henkilöiltä, mutta alle kouluikäisten kohdalla vain lähietäisyydellä työskenteleviltä. Pykälää olisi syytä yhdenmukaistaa (niin, että se koskisi kaikkia työntekijöitä, jotka toimivat jatkuvasti sosiaali- tai terveydenhuollon toiminta- tai palveluyksikössä tai alle kouluikäisten lasten parissa).

61 § Kollektiivinen karanteeni

Pykälä on perusoikeuksien näkökulmasta ongelmallinen. Kollektiivista karanteenia perustellaan hallinnollisen työmäärän vähentämällä, mutta käytännössä yksilöllinen kirjaamis- ja päätöstarve säilyy. Lisäksi kollektiivinen karanteeni voi olla yhtä pitkä kuin yksilöllisesti harkittu. Menettelyn tulisi rajoittua vain erittäin poikkeuksellisiin tilanteisiin.

63 § Eistäminen

Eistämispäätösten kirjaaminen potilasasiakirjoihin on perusteltua ja tukee potilasturvallisuutta. Mahdollisuus muun kuin julkisen terveydenhuollon laillistetun lääkärin tekemään kiireelliseen päätökseen on hyödyllinen lisäys, mutta edellyttää selkeää vastuiden määrittelyä.

70–76 § Rajoitustoimenpiteet

Säätely koskee laajasti yhteiskunnan eri toimintoja ja sisältää merkittäviä perusoikeusvaikutuksia. Rinnakkainen toimivalta hyvinvointialueiden ja valtakunnallisen lupa- ja valvontaviranomaisen välillä on oikeudellisesti ongelmallinen ja voi johtaa ristiriitaisiin päätöksiin sekä heikentää oikeusvarmuutta.

Juridisesti sitovat ja perusoikeuksiin puuttuvat päätökset tulee keskittää valtakunnalliselle viranomaiselle. Tartuntatautiasiantuntijoiden roolin tulee rajoittua epidemiologiseen arviointiin ja asiantuntijalausuntojen antamiseen.

81–82 § Toimivalta poikkeustilanteissa ja asiantuntijoiden kuuleminen

Poikkeustilanteissa tehtävät, merkittävästi perusoikeuksiin puuttuvat päätökset edellyttävät velvollisuutta kuulla tartuntatautien asiantuntijoita, mikä tulisi kirjata lakiin selkeämmin.

Yhteenveto

Suomen infektio lääkärit ry katsoo, että lakiluonnos on kokonaisuutena pääosin kannatettava, mutta edellyttää täsmennyksiä erityisesti toimivallan ja vastuunjaon, rajoitustoimenpiteiden säätelyn, karanteenia koskevien pykälien sekä kansallisen asiantuntijaohjauksen osalta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen roolin tulee olla keskeinen, mikä vähentää päällekkäistä työtä hyvinvointi- ja yhteistyöalueilla ja varmistaa kansallisesti yhdenmukaiset käytännöt. THL:n sekä STM:n Tartuntatautien neuvottelukunnan asiantuntemus tulee kirjata lakiin myös kiireellisissä tilanteissa.

Lainsäädännön tulee tukea tartuntatautien torjuntaa ilman, että asiantuntijatyöhön keskittyville toimijoille siirretään hallinnollisia tai juridisia vastuita, jotka eivät kuulu niiden perustehtävään.

Suomen infektio lääkärit ry

Ville Lehtinen, puheenjohtaja, Suomen infektio lääkärit ry

Lehtinen Ville
Suomen infektio lääkärit ry